

Aan de woordvoerders asielbeleid in vaste commissie voor Justitie en
Veiligheid in de Tweede Kamer

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Datum 7 juni 2022
Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland – JBZ-Raad 9-10 juni 2022
Ons kenmerk O.2.2.22-045.MK

Geachte woordvoerders asielbeleid,

Ten behoeve van het commissiedebat [JBZ-Raad Luxemburg van 9 en 10 juni 2022](#) dat op woensdag 8 juni staat geagendeerd wil VluchtelingenWerk Nederland u graag de onderstaande punten meegeven.

Voorstel Frans voorzitterschap EU-Migratiepact

Het Franse EU-voorzitterschap probeert met een stap-bij-stap benadering een kleine doorbraak te forceren in de impasse rondom de onderhandelingen over het EU Asiel- en Migratiepact. Hiermee wordt het oorspronkelijke idee van een *'package approach'* steeds meer losgelaten. Het plan – dat nog niet gepubliceerd is – betreft o.a. een voorstel voor een tijdelijk relocatiemechanisme, waarbij lidstaten verplicht worden om grenslanden te ontlasten: ofwel door het overnemen van asielzoekers en vluchtelingen, ofwel door het steunen van deze landen op een andere manier (geld, materiële steun) die 'bijdraagt' aan relocatie. Het zou primair gaan om asielzoekers die gered zijn tijdens SAR-operaties maar ook andere 'kwetsbaren' waarbij de zorgwekkende humanitaire situatie op Cyprus specifiek werd benoemd. Het kleine eiland dat aan Turkije grenst huisvest een steeds groter aantal asielzoekers uit met name Syrië en enkele Afrikaanse landen, terwijl de opvangomstandigheden onder de humanitaire ondergrens zijn gezakt. Het eiland wordt al 'het [nieuwe Moria](#)' genoemd.

Tijdelijk en vrijwillig relocatiesmechanisme

Voor het slagen van het voorstel voor een dergelijk mechanisme is een coalitie van welwillende landen nodig dat zich wil committeren aan relocatie – en dus niet slechts bijdraagt in middelen. Onder meer Duitsland, Frankrijk, Ierland, Luxemburg, Portugal, Spanje en Italië hebben positief gereageerd. Nederland houdt tot nu toe de boot af. Deze houding is volgens VluchtelingenWerk niet te rijmen met het regeerakkoord, waarin het kabinet wil optrekken met een 'kopgroep van gelijkgestemde landen' voor wat betreft een rechtvaardig, humaan en effectief asiel- en migratiebeleid. Het ontlasten van grenslanden is immers noodzakelijk en urgent om dat beleid te realiseren.

De steeds gewelddadigere pushbacks waarmee de EU haar eigen waarden aantast kunnen niet los worden gezien van het failliete Dublinsysteem dat de verantwoordelijkheid voor de opvang en procedures bij de grenslanden legt. Bovendien is een herverdeelsysteem urgent om te voorkomen dat asielzoekers zich genoodzaakt zien tot helse tochten binnen Europa,

waarbij trauma's zich opstapelen, hetgeen de integratie van vluchtelingen na statusverlening bemoeilijkt.

Kan de staatssecretaris bevestigen dat Nederland deelneemt in de coalitie van welwillende landen voor wat betreft het relocatie-mechanisme zoals voorgesteld door het Franse EU-voorzitterschap? Dit is een stap in de goede richting naar een duurzaam solidariteitsmechanisme voor asielzoekers en vluchtelingen die bescherming zoeken in de Europese Unie. Het toewerken naar dit systeem is belangrijk en urgent om het geweld aan de grenzen (en dus de schendingen van Europese waarden en verdagen) te stoppen én draagt bij aan een goede integratie na statusverlening.

Zorgen om hervorming van de Schengengrenscod

VluchtelingenWerk maakt zich grote zorgen over de door het Franse voorzitterschap voorgestelde aanpassingen van 'Schengen', waaronder de Schengengrenscod die blijkens de laatst beschikbare [informatie](#) verder gaan dan het oorspronkelijke [voorstel](#). Met name de (verbrede) definitie van 'instrumentalisering van migratie' en de beperking van de toegankelijkheid van grensposten, is zeer zorgelijk. Het introduceren van het begrip 'instrumentalisering van migratie' in de gewijzigde Schengengrenscod bouwt voort op de duiding van de aantallen migranten en asielzoekers aan de Pools-Wit-Russische grens eind vorig jaar. Als er sprake is van grote aantallen vluchtelingen en migranten, kunnen rechten worden ingeperkt met verwijzing naar 'instrumentalisering van migratie'. Zo kunnen lidstaten de registratie van asielaanvragen voor een bepaalde termijn opschorten, waardoor een asielzoeker aan de grens rechteloos 'in limbo' zit. Dit is een onwenselijke ontwikkeling en we zien in de praktijk dat lidstaten (o.a. Oostenrijk en Denemarken) grotere aantallen asielzoekers informeel al duiden als 'instrumentalisering van migratie'. Ook het plan om registratiepunten met beperkte 'openingstijden' in te richten waar asielverzoeken moeten worden ingediend is zorgelijk vanwege gebrek aan waarborgen over de feitelijke toegang tot deze speciale (en beperkte) registratieposten aan de grens. Dit is in de praktijk een groot probleem, zoals we zagen in het grensgebied tussen Polen en Belarus. Mensen konden de Poolse grensposten niet bereiken en werden aan beide kanten met geweld heen en weer 'gepushbackt', met meer dan 22 dodelijke slachtoffers als gevolg.

Wij benadrukken dat een asielzoeker zich te allen tijde zou moeten kunnen wenden tot de autoriteiten in een land voor een verzoek om bescherming. Dit recht op het vragen van asiel mag niet onmogelijk worden gemaakt. Het huidige Europese asiel-acquis (onder andere de Opvang- en Terugkeerrichtlijn en Procedureverordening) biedt belangrijke en fundamentele minimumwaarborgen, die niet moeten worden ingeperkt. Bij grotere aantallen asielzoekers kunnen lidstaten te allen tijde hulp en ondersteuning vragen van het EU Asielagentschap voor de opvang en verwerking van de aanvragen (en dat gebeurt ook al in de praktijk).

VluchtelingenWerk meent dat de voorgestelde wijzigingen in de Schengengrenscod op het gebied van instrumentalisering van asiel en het aanwijzen van beperkte grensposten zijn doel voorbij schiet en een recept is voor het de facto legaliseren van pushbacks en rechteloosheid aan de buitengrenzen van de EU. Wij roepen het kabinet op om deze voorstellen niet te steunen en de fundamentele waarborgen uit het huidige Europese asiel-acquis (onder andere de Opvang- en Terugkeerrichtlijn en Procedureverordening) te verdedigen.

Solidariteit met Moldavië: overname 500 Oekraïense vluchtelingen

Sinds het begin van de oorlog in Oekraïne zijn miljoenen mensen hun land ontvlucht. De overgrote meerderheid van de vluchtelingen verblijft in grenslanden Polen (3,6 miljoen), Roemenië (990.000) Slowakije (460.000) en Moldavië (480.000).¹ In Nederland zijn nu ruim 60.000 Oekraïners, België vangt 43.000 Oekraïners op, Duitsland 793.000 en in Frankrijk verblijven ca 57.000 Oekraïense vluchtelingen.²

De Europese Commissie heeft vrij snel na activering van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming een EU 'Solidariteitsplatform' opgezet om te zorgen voor de coördinatie, matching van vraag en aanbod en operationele steun bij de relocatie van vluchtelingen. Grensland Moldavië heeft in dat verband begin maart een urgent verzoek gedaan tot overname van een deel van de vluchtelingen die hun toevlucht hebben gezocht in dat land. Nederland heeft vrij snel daarna toegezegd om 500 vluchtelingen uit Moldavië over te nemen om het kleine land te ontlasten bij de grote aantallen vluchtelingen dat zij opvangt. Helaas gaat het overnameproces van vluchtelingen van Moldavië naar Nederland bijzonder traag. Er zijn recent 8 vluchtelingen overgebracht. Wij hebben navraag gedaan bij de ambassade en het Moldavische ministerie van Binnenlandse Zaken over de achterliggende reden. Zij geven aan dat het gebrek aan informatie over de opvang(omstandigheden) in Nederland, het grootste knelpunt is. Mensen weten simpelweg niet wat het betekent als zij in Nederland worden opgevangen en welke voorzieningen en rechten zij hebben op het gebied van medische zorg, onderwijs voor kinderen en de mogelijkheid om te werken. Ook gaf de ambassade aan dat het bij andere landen sneller c.q. soepeler verloopt. Zo heeft Duitsland inmiddels 494 vluchtelingen overgenomen, Oostenrijk 565, Frankrijk 71 en Litouwen 131. Het Moldavische ministerie vraagt Nederland om de informatie over het proces en de opvang in Nederland, te publiceren op de website www.dopomoga.gov.md om het proces te versnellen.

VluchtelingenWerk dringt aan op een versnelling van het overnameproces van Oekraïense vluchtelingen uit Moldavië en bestaande knelpunten weg te nemen, onder andere door het actief communiceren over de opvang en de rechten van vluchtelingen in Nederland via de website van het Moldavische ministerie.

Pushbacks en uitspraak Raad van State inzake interstatelijk vertrouwensbeginsel Kroatië

VluchtelingenWerk maakt zich blijvend zorgen om het aanhoudende en geëscaleerde geweld jegens vluchtelingen en asielzoekers aan de EU-grenzen. Inmiddels is directeur Leggeri van EU-agentschap Frontex afgetreden naar aanleiding van onderzoek door EU anti-fraude waakhond OLAF over medeplichtigheid aan pushbacks en misdragingen binnen het agentschap. Dit is een belangrijk en urgent signaal. Tegelijkertijd komen lidstaten nog steeds weg met deze mensenrechtenschendingen waarbij geregeld dodelijke slachtoffers vallen. De reconstructie (o.a. [Der Spiegel](#) en [The Guardian](#)) van een dodelijke pushback door de Griekse kustwacht, waarbij mensen zonder vlot de open zee in werden gegooid, heeft niet geleid tot sancties jegens Griekenland. Het geweld gaat ondertussen door en de berichten over dodelijke slachtoffers ook. Bijvoorbeeld de dood van een 4-jarig jongetje dat slachtoffer was

---

1 UNHCR 29 mei 2022

2 EC DG Home 31 mei 2022

van de [systematische pushbacks](#) bij de Evros rivier tussen Griekenland en Turkije. Dit is 'slechts' één van de vele doden, waar we niet aan willen 'wennen'.

Ook Kroatië neemt geen verantwoordelijkheid om de pushbacks aan de grens te stoppen, integendeel. De Kroatische politiemannen die ontmaskerd zijn in de documentaire '[Het schaduwleger van Europa](#)' zijn zelfs weer in dienst genomen nadat ze even geschorst waren voor het brute geweld tegen asielzoekers aan de grens dat op film is vastgelegd. Het is terecht dat de Raad van State recent [oordeelde](#) dat Nederland niet uit kan gaan van het interstatelijk vertrouwensbeginsel en het is goed dat de staatssecretaris in reactie op deze uitspraak, Dublinclaims voorlopig heeft opgeschort. Wij maken ons echter zorgen dat de staatssecretaris in zijn [brief](#) als reactie op deze uitspraak aangeeft informatie op te halen bij het 'onafhankelijke monitoringssysteem' dat de Kroatische overheid zou hebben ingesteld. Dat monitoringssysteem is niet onafhankelijk, zo stellen onze Kroatische partnerorganisaties. Er zijn namelijk geen onafhankelijke actoren zoals ngo's of de Kroatische ombudsvrouw betrokken bij het systeem. Het monitoringssysteem heeft ook geen toegang tot de slachtoffers van pushbacks die nog steeds op grote schaal plaatsvinden.

VluchtelingenWerk duidt het geëscaleerde geweld door EU-lidstaten jegens vluchtelingen en asielzoekers via illegale pushbacks als schokkend. Wij blijven de staatssecretaris en het kabinet oproepen om zich ferm uit te spreken tegen deze misstanden en acties te ondernemen om deze schendingen te stoppen zowel publiek, bilateraal als jegens de Commissie.

In dit verband juichen wij de uitspraak van de Raad van State om geen Dublinclaims te leggen op Kroatië vanwege deze schendingen, toe. Wij roepen de staatssecretaris op om bij het aangekondigde onderzoek naar de pushbacks *niet* slechts uit te gaan van het 'monitoringsysteem' maar informatie te betrekken van mensenrechtenorganisaties, lokale ngo's die toegang hebben tot de slachtoffers van pushbacks en de Kroatische Ombudsvrouw.

Wij hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken voor het debat. Voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland